

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 19. september 2023
Kontor: Stats- og Menneskerets-
kontoret
Sagsbeh: Kenneth Schmidt Ras-
mussen
Sagsnr.: 2023-0030-9372
Dok.: 2957785

Besvarelse af spørgsmål nr. 1237 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1237 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 29. august 2023. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra ikkemedlem af udvalget (MFU) Morten Messerschmidt (DF).

Peter Hummelgaard

/

Christian Fuglsang

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1237 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren i lyset af sit udkast til lovforslag »Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund«, jf. REU alm. del – bilag 278 tilkendegive sine overvejelser i relation til den formelle ytringsfrihed – især under hensyn til nedenstående passus på lovforslagets side 10?:

»Hvis politiet måtte blive opmærksomt på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået, vil politiet kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør, jf. de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven. Det gælder også, selv om overtrædelsen måtte finde sted i forbindelse med en demonstration. Bliver politiet således f.eks. i forbindelse med en demonstration opmærksomt på, at en person vil brænde en koran (eller en genstand, der fremstår som en koran), vil politiet kunne gribe ind og forhindre dette. Hvis de almindelige betingelser herfor er opfyldt, vil politiet kunne anholde den mistænkte og beslaglægge den religiøse genstand og udstyret, der skulle bruges til at antænde den«.”

Svar:

1. Der henvises med spørgsmålet til det forslag til lov om ændring af straffeloven om forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund, som Justitsministeriet sendte i høring den 25. august 2023. Lovforslaget blev fremsat for Folketinget den 1. september 2023. Der lægges med lovforslaget op til at indsætte et stk. 2 i straffelovens § 110 e, hvorefter den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Som det fremgår af lovforslagets bemærkninger, jf. Folketingstidende 2022-23, tillæg A, L 133 som fremsat, side 5 f., vil politiet hvis de måtte blive opmærksomt på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået, kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør, jf. de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven. Det gælder også, selv om overtrædelsen måtte finde sted i forbindelse med en demonstration. Bliver politiet således f.eks. i forbindelse med en demonstration opmærksomt på, at en person vil brænde en koran (eller en genstand, der fremstår som en koran), vil politiet kunne gribe ind og forhindre dette. Hvis de almindelige betingelser herfor er opfyldt, vil

politiet kunne anholde den mistænkte og beslaglægge den religiøse genstand og udstyret, der skulle bruges til at antænde den.

2. Grundlovens § 77 har følgende ordlyd:

”§ 77. Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres.”

Om betydningen af udtrykkene ”censur” og ”andre forebyggende forholdsregler” kan der henvises til Peter Germer, Statsforfatningsret, 5. udgave (2012), side 378 f., hvor bl.a. følgende er anført:

”Udtrykket ”censur” omfatter enhver ordning, hvorved en offentlig myndighed har adgang til at kontrollere ytringer, før de er blevet offentliggjort. [...]. Udtrykket ”andre forebyggende forholdsregler” tager sigte på censurlignende foranstaltninger, der kan hindre eller forsinke offentliggørelsen af ytringer. Hvor grænsen går mellem ”censur” og ”andre forebyggende forholdsregler”, er et spørgsmål, der kun har akademisk interesse, da begge former for indgreb er forbudt ifølge grundlovens § 77.”

Henrik Zahle, Menneskerettigheder, Dansk forfatningsret 3, 3. udgave (2003), side 77 f., anfører bl.a. følgende om udtrykkene:

”Ved censur forstår jeg i overensstemmelse med den før 1849 gældende ordning, at en myndighed forud for offentliggørelse af en ytring skal foretage en bedømmelse af vedkommende ytring med henblik på at afgøre, om offentliggørelse af ytringen kan eller ikke kan finde sted. [...]. Den nærmere afgrænsning af censurbegrebet er ikke af stor betydning, da det fremgår af grl § 77, 2. pkt, at ikke blot censur, men tillige ”andre forebyggende forholdsregler” er forbudt. Om en forebyggende foranstaltning henføres under censurbegrebet eller blot under gruppen af ”andre forebyggende forholdsregler”, er uden praktisk betydning. [...]. Forbuddet mod censur m.v. hindrer ikke, at der indføres regulering af forlags- og trykkerivirksomhed. I presselovgivningen kan f.eks. stilles krav om, at skrifter skal være navngivne. Men reguleringen må ikke få karakter af en ”forebyggende forholdsregel”. Det er således uforeneligt med grl § 77, om det blev gjort til et privilegium for én eller enkelte at udgive, og det vil ligeledes være udelukket at indføre en regel om, at det skulle være forbudt for bestemte domfældte eller andre bestemte personer at ytre sig [...]. En regel om, at et skrift skulle afleveres til en myndighed *forud* for offentliggørelsen, eller et krav om, at

der skal stilles *sikkerhed* (f.eks. indskud af et pengebeløb som pant) for et eventuelt ansvar, kan efter manges opfattelse ikke forenes med grl § 77 [...].”

Max Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udgave ved Peter Germer (1979), side 377, anfører bl.a. følgende:

”Begrebet censur må efter traditionel sprogbrug omfatte enhver forudgående prøvelse foretaget af en offentlig myndighed med det formål at afgøre, om offentliggørelse skal tillades eller forbydes. [...]. Ligestillet med censur er ”andre forebyggende forholdsregler”. Efter bestemmelsens formål sigtes der hermed til indgreb, der lægger hindringer i vejen for en offentliggørelse på grund af indholdet. En næringsretlig regulering af publikationsvirksomhed eller et krav om faglig uddannelse er derfor ikke i strid med grundlovens regel, forudsat at ordningen rammer lige- ligt uden hensyn til opinionsretninger. Det samme gælder skattemæssige indgreb, selvom de måtte være en væsentlig økonomisk belastning. Her kan den subjektive hensigt med indgrebet dog spille en rolle. Hvis en direkte eller indirekte skat pålægges i den hensigt at knække enkelte foretagender, men gøre det muligt for andre at overleve, vil det være i strid med § 77. En samlet vurdering af hensigt og virkning må med andreord være afgørende.”

Endvidere anfører Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret II, 3. udgave ved Ole Espersen (1983), side 722, i et afsnit om ”andre forebyggende forholdsregler” bl.a. følgende:

”Foranstaltninger der ud fra næringsretlige, selskabsretlige o.lign. hensyn regulerer en erhvervsvirksomhed der står i typisk forbindelse med ytringsfrihedens udøvelse – bogtrykker-, blad-, forlagsvirksomhed m.m. – er tilladt dersom de ikke antager sådanne former at der i virkeligheden foreligger et kamoufleret angreb på selve offentliggørelsesfriheden. Der kan således blive tale om en retsstridig omgåelse af grdl.’s beskyttelse.”

Om betydningen af udtrykkene ”censur” og ”andre forebyggende forholdsregler” i grundlovens § 77 kan der i øvrigt henvises til lignende opfattelser i Henrik Zahle, Danmarks Riges Grundlov med kommentarer 2. udgave (2006), side 536, Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 666 og Jens Peter Christensen m.fl., Dansk Statsret, 3. udgave (2020), side 375 f.

Et forbud mod utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan, samt politiets håndhævelse af en sådan lovbestemmelse, vil ikke udgøre censur eller en anden forebyggende forholdsregel omfattet af grundlovens § 77, 2. pkt., herunder heller ikke, hvis politiet måtte gribe ind over for forsøg på overtrædelse af bestemmelsen. Der vil således ikke være tale om en forudgående prøvelse med det formål at afgøre, om offentliggørelse af den konkrete ytring kan tillades.